

SOI årskonferens 2024

Affärer tvärs över Öresund – några rättsliga likheter och skillnader

Patrik Lindskoug

Docent vid Juridiska Fakulteten, Lunds Universitet

Föreståndare

Affärsrättsligt Centrum vid Lunds Universitet, ACLU

Historisk bakgrund

- Rättshistorisk likhet – lagar, men ingen ”civilbok”
(jfr. kontinenten)
- Samarbetets inledning – Juristmöten i København
- Gemensam utveckling: Sjölag, Avtalslag, Köplag, Kommissionslag, Växellag, Skuldebrevslag, m.fl.
- Fortsatt nära samarbete på flera områden, t.ex. insolvensrätt
(problematiske) och immaterialrätt
- Idag: främst nätverk – forskare, politiker, domare, advokater
m.fl.

Generell rättslikhet?

- "Nordisk rätt" *per se* existerar inte
- Nordisk förmögenhetsrätt – helheten är intressant (se internationella komparativrättsliga kommentarer)
- Gemensamma centrala regelverk på *förmögenhetsrättens* område => "gemensam" litteratur

Rättslikhet på förmögenhetsrättens område?

Stor likhet

- Avtalsrätt

Viss likhet

- Fordringsrätt
- Köprätt

Framträdande skillnader

- Aspekter rörande fast egendom
- Kredit- och säkerhetsrätt
- Sakrätt

Avtalslagen

- Gemensam utarbetning
- Stor rättslikhet i praxis och i kommentarer
- NB!
 - Regler om avtalsvillkor i konsumentförhållanden
 - Anbud / *Tilbud*
 - Lojalitetsplikt inter partes? Norge och Finland! Sverige!?
Danmark?
 - § 36

Köplagen

- I går: Ursprungligen gemensamt utarbetad köplag
- I dag:
 - Liknande regler för konsumentköp
 - Danmark – 1906 års nordiska købelov
 - Övriga Norden – 1990 års köplagen (KBL II) (CISG)
- I morgon? EU?

Fordringsrätt

- Gemensamt utarbetad skuldebrevslag, nära nog identisk i de nordiska länderna
- Skillnaderna är främst av sakrättslig karaktär, t.ex.
 - Sverige: traditionsprincip vid överlåtelse av negotiabla skuldebrev
 - Danmark: Möjlighet att skapa generell *fordringspant* i enkla fordringar genom *tinglysning*, dvs. registrering
- Allmän preskriptionstid varierar

Fast egendom

- Sverige:
 - Begreppet *fast egendom* är definierat i lag
 - Köp av fast egendom skall vara skriftligt
 - Förvärv av fast egendom skall registreras (lagfart)

Fast egendom

- Danmark:
 - Begreppet *fast ejendom* är inte definierat i lag
 - Inget formkrav vid förvärv
 - Inget egentligt krav på registrering motsvarande lagfart. Istället skall förvärvet registreras hos skattemyndigheten och *tinglysas* av praktiska, främst sakrättsliga, skäl.

Sakrätt (Tingsret)

- Stora skillnader mellan de nordiska länderna
 - => konsekvenser för förmögenhetsrättsliga relationer, reglering av kredit- och säkerhetsrätten, insolvensrätten, obeståndsrättsliga frågor m.m.
- Generellt:
 - Dansk (och norsk) sakrätt regleras av principer og praxis (pragmatisk)
 - Svensk sakrätt styrs av lag (förutsebarhet)

Svenska sakrättsliga ”spelregler”

- Lag (1845:50) om handel med lösören, som köparen låter i säljarens vård kvarbliva
- (Samäganderättslag (1904:48))
- Gåvolag (1936:83)
- Lag (1936:88) om pantsättning av lös egendom som innehaves av tredje man
- Lag (1944:181) om redovisningsmedel
- Lag (1986:796) om godtrosvärk av lösöre
- ...

Sakrätt (Tingsret)

- Egentligen är skillnaderna paradoxala
- Utgångspunkt: Nordic "functional approach", => "äganderättens övergång" är oväsentligt som koncept
- "Issue by issue" approach
 - Civil Law + Common Law: Vem äger?
 - Norden: Vem har bäst rätt?

Sakrätt (Tingsret)

- Sverige: Traditionsprincipen (U! Bl.a. konsumentköp)

Först genom tradition (faktisk besittning) blir en förvärvare av egendom skyddad mot överlåtarens borgenärer.

- ⇒ Problem:
1. När har en tradition ägt rum?
 2. Hur hantera de tillfällen då tradition redan ägt rum eller inte är möjlig att genomföra?

- Danmark: *Kontraktsteorien*

En förvärvare av egendom är skyddad mot överlåtarens borgenärer redan genom avtalet.

- ⇒ Problem:
1. *Pro forma*-avtal (skenavtal)
 2. Individualisering

Danska sakrättsliga principer

- *Danske Lov...* (samt några övriga lagregler)
- *Prior tempore potior jure* (Först i tid, bäst i rätt)
- Vindikation alt. exstinktion
- *Kontraktsteorien* (istf. traditionsprincipen)

Tinglysning

- Regleras i *Tinglysningsloven*
- *Tinglysning* görs i en av fyra "böcker":
 1. *Tingbogen over fast ejendom*
 2. *Andelsboligbogen*
 3. *Bilbogen*
 4. *Personbogen*
- *Tinglysning* sker digitalt sedan 2009
- Tinglysningsretten i Hobro

Underpant, Danmark

- Känt sedan 1500-1600-talet och sedan länge en etablerad pantform
- *Sikringsakt* vid underpantsättning = *Tinglysning* (registrering)
- Även lös egendom
- Dessutom *Virksomhedspant* (jfr företagshypotek), *fordringspant* m.fl. pantformer

Pant, Danmark

- Pantdokument

- *Pantebrev*
- *Ejerpantebrev*
- *Skadesløsbrev*
- *Sælgerpantebrev (utställs av köpare till säljaren)*
- *Høstpantebrev*
- *M.fl.*

Nordisk förmögenhetsrätt

I går: Stark gemensam bakgrund

I dag: Skillnader har vuxit fram, främst p.g.a. köplagarna och olika regleringar på sakrättens område

I morgen: EU? En ny-gammal nordisk förbrödring?